

Сутність феномена «програмово-методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку»

С. О. Довбня

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Paper received 29.01.2016; Accepted for publication 20.02.2016.

Анотація. У даній статті обґрунтовано й вибудовано на основі загальнонаукових, педагогічних, теоретичних засад, сукупності відповідних дослідницьких методів і поняттєво-термінологічного апарату дослідження визначення сутності феномена «програмово-методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку». Яке сформульоване, як взаємозалежне утворення системного характеру, що відображає зміст програми з ігрової діяльності, який виступає основою для створення основних видів видань, узагальнення та поширення передового досвіду, що забезпечують організацію ігрової діяльності дітей дошкільного віку в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу. Визначено структурні компоненти програмово-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку, як-от: програма навчання і виховання дітей дошкільного віку (мета, зміст, завдання з ігрової діяльності дітей дошкільного віку) та методичне забезпечення, складовою якого є видання: навчальні, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації (методичні вказівки), фахові журнали та нормативні бюлетені; узагальнення передового досвіду з організації ігрової діяльності. Виявлено, що впровадження в практику дошкільних навчальних закладів означених компонентів програмово-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку забезпечує формування особистісної ігрової компетентності дитини дошкільного віку, що полягає у її здатності організовувати різні види ігор (творчі та ігри за правилами тощо) відповідно до їх структури (уявлювана ігрова ситуація, ігрова роль, ігрові правила); реалізовувати власні ігрові задуми; дотримуватись ігрового партнерства та рольових способів поведінки, норм та етикету спілкування у процесі гри тощо.

Ключові слова: ігрова діяльність, програма навчання і виховання дітей дошкільного віку, методичне забезпечення.

Показовими для вивчення сутності феномена «програмово-методичного забезпечення ігрової діяльності» є хронологічні межі, що охоплюють період другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Адже друга половина ХХ ст. вперше характеризується розробкою програми навчання й виховання дітей дошкільного віку з виділенням ігрової діяльності в окремий розділ та науковими працями щодо організації ігрової діяльності дітей.

Суттєві положення й підходи щодо встановлення теоретичних засад досліджень у вітчизняній педагогічній та психологічній науках розроблені І. Бехом, С. Гончаренком, В. Кременем, В. Огнев'юком, О. Савченко, С. Сисоєвою, Н. Максименко, а в прикладному аспекті, зокрема у площині організації наукових досліджень в дошкільній освіті, їх висвітлювали Г. Беленька, А. Богущ, Н. Кудикіна, О. Кононко, Т. Поніманська та ін. вчені.

Вивчення специфіки здійснення педагогічного дослідження, дозволило констатувати, що вона поєднує в собі вивчення історичних періодів, передумов і особливостей розвитку педагогічних ідей та сприяє активному розкриттю науково-теоретичних засад історії педагогіки. Починаючи з 90-х років ХХ ст., цю проблему активно досліджують провідні українські вчені О. Адаменко, Л. Березівська, Л. Ваховський, Н. Гупан, Н. Дічек, М. Євтух та ін., а також російські науковці М. Богуславський, О. Джуринський, Е. Днепров та ін.

Мета полягає у визначенні сутності феномена «програмово-методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку».

Для досягнення мети дослідження використано комплекс методів: аналіз, синтез, узагальнення з метою вивчення та систематизації наукових джерел для визначення складової феномена «програмово-

методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку».

Системний і комплексний аналіз проблеми програмово-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку в обраних періодах ХХ – початку ХХІ ст. передбачає насамперед уточнення ключових понять і термінів дослідження: «ігрова діяльність», «програма», «методичне забезпечення».

Базовою філософською категорією цього дослідження є інтегрована дефініція «ігрова діяльність». У сучасному психологічному словнику «ігрова діяльність» визначається як «форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямовану на відтворення і засвоєння суспільного досвіду, фіксованого у спеціально закріплених способах здійснення предметних дій, у предметах науки і культури» [5].

Співзвучною цьому визначенню є думка С. Гончаренка, який вважає, що ігрова діяльність – це різновид активної діяльності людей, у процесі якої вони оволодівають суспільними функціями, стосунками та рідною мовою як засобом спілкування між людьми [2, с. 139].

Підтвердження пріоритетності ігрової діяльності серед інших видів діяльності знаходимо й у «Енциклопедії освіти», яка визначає ігрову діяльність дітей дошкільного віку як різновид активної діяльності дітей дошкільного віку, що складає основний зміст їхнього життя та є провідною діяльністю, тісно пов'язаною з подальшим навчаннями і працею. Поєднання суб'єктивної цінності гри для дитини та її об'єктивного розвивального значення роблять гру найефективнішою формою життя дошкільника [4, с. 327].

Термінологічне словосполучення ігрова діяльність є родовим щодо поняття гра. Гра – це конкретний прояв індивідуальної і колективної ігрової діяльності

дитини, яка носить конкретно-історичний, багатовидовий, креативний та багатофункціональний характер [4, с. 328]. Ігрова діяльність є багатофункціональним педагогічним методом. За умов педагогічного супроводу ігрова діяльність реалізується як метод. Педагогічний супровід ігрової діяльності – це спосіб досягнення мети освітнього процесу шляхом цілеспрямованого застосування системи педагогічних прийомів, адекватних особливостям конкретної гри та спрямованих на гармонізацію взаємодії в системі вихователю-дитина через задоволення актуальних потреб дитини і реалізацію її особистісного потенціалу [4, с. 328].

Осмилення сутності ігрової діяльності передбачало опору на наукові праці у межах досліджуваного періоду. Для вивчення проблеми дослідження цінними стали праці, написані у 50–60-х роках ХХ ст. радянськими психологами, що були присвячені психологічним засадам гри (Л. Виготський (1950); О. Леонтьєв (1948; 1959); Д. Ельконін (1957); Г. Люблінська, 1959; О. Запорожець (1961) та ін.). У яких поєднані погляди вчених на культурно-історичний підхід до походження гри, розуміння її соціальної сутності та психологічного механізму системно-діяльнісного характеру. Основними твердженнями науковців стали положення про те, що розвиток дитини залежить від провідної діяльності (гри), яка зумовлює найголовніші зміни в психічних процесах і психологічних особливостях дитини на цій стадії її розвитку (О. Леонтьєв); що ігрова діяльність ускладнюється й розвивається, свідченням цього є зміна її форм і видів, а нові форми ігрової діяльності краще засвоюються дітьми під керівництвом педагога (Д. Ельконін).

Надзвичайно важливою для означення сутності ігрової діяльності дітей дошкільного віку 60–70-х років ХХ ст. є теоретична спадщина О. Запорожця. У праці «Гра і розвиток дитини» (1966) учений підкреслював зв'язок вікових особливостей дітей з грою як практичною діяльністю, що сприяє удосконаленню психічних процесів, оволодінню новими способами і формами діяльності, формуванню інтелектуальної і мотиваційної сфери, забезпеченню емоційного спілкування з оточенням. З накопиченням у процесі гри та інших видів практичної діяльності знань і вмінь, досвіду спілкування з людьми, дитині стають доступними нові види діяльності й нові, більш складні форми соціальної взаємодії. У процесі гри дитина оволодіває знаннями про навколишній світ, соціальну дійсність в дійовій формі, що зумовлює перехід до якісно нових стадій інтелектуального, соціального та фізичного розвитку.

Протягом 70–80-х років ХХ ст. радянські психологи брали активну участь у дослідженні особливостей ігрової діяльності дітей. У низці праць відображені результати досліджень науковцями гри та ігрової діяльності як форми творчості, яка реалізує здібності та потреби людини, тісно пов'язана з розвитком базових засад особистості (Н. Непомняща, В. Мухіна та ін.).

Підсумовуючи зазначене вище, ми отримуємо підстави стверджувати, що у наукових доробках 50–80-х років ХХ ст. висвітлюються окремі аспекти проблеми, які виокремлюють гру як своєрідну пізнавальну діяльність дитини соціокультурного характеру, що дозволяє їй привласнювати соціально-культурний досвід рідного народу і людства в цілому; гру як форму

життєдіяльності дитини, об'єктивні властивості якої еквівалентні реалізації й актуалізації сутнісних потреб і можливостей особистості; гру, що має багатовекторний вплив на дитину, що пов'язаний з фізичним розвитком, удосконаленням психічної сфери, вихованням і навчанням, підготовкою підростаючого покоління до майбутньої трудової діяльності тощо; гру, універсальність та всеосяжність якої сприяє гармонійному розвитку дитини.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях неодноразово зазначається, що ігрова діяльність дітей характеризується тим, що в основі дитячих ігор лежать одноманітні сюжети, що діти погано вміють підкорятися правилам, гра перестала носити творчий характер (С. Ладивір, К. Карасьова, Т. Піроженко ін.).

Враховуючи результати аналізу наукових пошуків Л. Виготського; О. Леонтьєва; Д. Ельконіна, Г. Люблінської; О. Запорожця; К. Карасьової, С. Ладивір, Т. Піроженко, переконуємося, що ігрова діяльність як різновид активної діяльності дітей дошкільного віку складає основний зміст їхнього життя та є провідною діяльністю, тісно пов'язаною з подальшим навчанням і працею.

Таким чином, можемо ствердно зазначити, що видокремлені особливості дитячої гри стали передумовою усвідомлення необхідності створення методичного забезпечення, яке базується на особливостях та змісті ігрової діяльності у сучасній дошкільній освіті.

Зміст ігрової діяльності конкретизується нормативними документами (Державний стандарт дошкільної освіти України – Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО), який реалізується у програмах та методичному забезпеченні) [1].

Оскільки у запропонованому дослідженні передбачено насамперед аналіз програмово-методичного забезпечення, з'ясуємо сутність понять «програма» та «методичне забезпечення».

«Програма» у словниках тлумачиться як наперед продуманий план якої-небудь діяльності, роботи; стислий виклад основного змісту навчального предмета [7, с. 776]. Усі програми закладів освіти поділяються на програми дошкільної освіти, початкової загальної освіти, вищої професійної освіти [3, с. 231]. Програма дошкільної освіти (*грец.* *πρόγραμμα* – оголошення, наказ) – документ, який визначає завдання навчання й виховання дітей, зміст і обсяг знань, умінь та навичок, які підлягають засвоєнню з різних освітніх розділів, а також їх розподіл за віковими мікроперіодами дошкільного дитинства [2, с. 272].

Комплексний підхід до тлумачення поняття «програма дошкільної освіти» досить влучно запропоновано Т. Степановою, яка розглядає його як навчальне видання, нормативний документ, у якому відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти – БКДО окреслено зміст навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку в кожній віковій групі за відповідними розділами; передбачено організацію життя дітей, розпорядок дня у ДНЗ та види діяльності; визначено чітку структуру та регламентований зміст дошкільної освіти, що спрямований на формування у дітей знань, умінь та навичок [9, с. 75–76].

В освітньому просторі України для роботи з дітьми раннього та дошкільного віку на основі листа МОН

України від 27.05.2010 № 1/9-369 «Щодо порядку розроблення програм для дошкільних навчальних закладів», статті 23 Закону України «Про дошкільну освіту», який унормовує функціонування системи дошкільної освіти та регламентується Базовим компонентом дошкільної освіти, подано класифікацію програм за різними критеріями та за концептуальними засадами (традиційні; альтернативні, інноваційні); за пріоритетністю використання (основні, додаткові); за особливостями спрямування й змістового наповнення (комплексні, парціальні); за призначенням (загальні, спеціальні, профільні, експериментальні); за рівнем упровадження (загальноукраїнські, регіональні, локальні) [10].

На підставі вивчення праць сучасних науковців С. Гончаренка, Т. Степанової, В. Яременка з'ясовуємо сутність поняття «програма». Програму характеризуємо як нормативний документ, у якому визначено зміст навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку за відповідними розділами.

Відповідно до статті 26 Закону України «Про дошкільну освіту» реалізація програми у дошкільних навчальних закладах супроводжується методичним забезпеченням, основу якого складають основні види видань та узагальнення й поширення передового досвіду [8]. Під основними видами у відповідності до чинного Державного стандарту України «Видання. Основні види. Терміни та визначення. ДСТУ 3017-95» розуміємо навчально-методичні видання фахової спрямованості в яких подані навчальні, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації (методичні вказівки), фахові журнали та нормативні бюлетені для педагогів з реалізації мети і завдань освіти дітей, з організації педагогічного процесу, використання змісту, форм та методів виховання і навчання дітей дошкільного віку. Ці навчально-методичні видання фахової спрямованості використовуються з метою методичної підтримки конкретної програми (чи програм), дидактичних матеріалів, навчально-методичних комплектів [3, с. 343].

У педагогічному словнику за ред. С. Гончаренка передовий досвід визначається як «діяльність педагога, яка забезпечує стійку ефективність навчально-виховного процесу шляхом використання оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових систем навчання і виховання або вже відомих форм, методів, прийомів, засобів роботи на основі їх удосконалення» [91]. Питання узагальнення й поширення передового досвіду розкрито у працях Ю. Бабанського, І. Беха, І. Жерносека, М. Красовицького, І. Підласого, М. Скаткіна, А. Розенберга та ін.

Узагальнення вищезазначеного дозволило сформулювати визначення поняття «методичного забезпечення» як складової дошкільної освіти, що виступає основою для реалізації змісту навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку та пов'язаної із осмисленим вибором педагога різноманітних форм організації навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі.

Вагомим підґрунтям у розробці методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку стали наукові праці педагогів 50–60-х років ХХ ст.

(Д. Менджерицька; Е. Мануйленко; Т. Губенко; П. Саморукова; Р. Ібрагімова; Р. Римбург; Л. Артемова; Р. Жуковська та ін.).

Наукові розвідки засвідчили той факт, що протягом 70–80-х років ХХ ст. педагоги досліджували питання ігрової діяльності щодо її ролі в житті дітей дошкільного віку, доцільності її використання як навчального методу, засобу виховання (Л. Артемова; Р. Жуковська; Г. Усова та інші).

Важливими для подальшого розвитку методичного забезпечення ігрової діяльності були дослідження, розроблені з врахуванням концепції О. Усової, які вивчали особливості формування позитивних стосунків між дітьми (Р. Іванкова, Т. Маркова, І. Теплицька, К. Щербакова та ін.) та особливості функціонування дитячих самостійних ігрових груп (Л. Артемова, Т. Репіна, А. Рояк, І. Школьна та ін.). Результати цих досліджень значно збагатили практику управління стосунками дітей у грі. Було визначено провідну роль дитячої гри у формуванні соціальної поведінки дітей (Т. Репіна), встановлено способи організації ділового співробітництва у грі (Т. Антонова, Р. Іванкова, Л. Лідак, Т. Репіна, А. Рояк та ін.), актуалізовано проблему активізації позитивних стосунків дітей як умови підвищення ефективності гри (Л. Артемова, Т. Маркова, А. Матусик, І. Школьна та ін.).

Ці положення набули подальшого розвитку у дослідженнях педагогів 80-х років минулого століття, що були спрямовані на вивчення впливу на зміст гри уявлень дітей про працю дорослих, її громадську сутність (Л. Артемова, І. Власова, Г. Григоренко, Л. Талер та ін.); читання художньої літератури (Т. Маркова, С. Козлова, М. Коніна, Ю. Косенко, Н. Кудикіна та ін.); встановлення взаємозв'язку між навчанням та грою (Л. Артемова, Н. Бойченко, В. Кондратова, А. Фролова та ін.); формування у дітей ігрових інтересів, цілеспрямованості, організаційних умінь, активності (Н. Бойченко, Р. Геворкян, С. Марутян, А. Матусик, Н. Седж та ін.). Науковцями досліджена цілісна система педагогічних впливів, яка включала епізодичне тематичне планування програмового матеріалу, встановлення логічних зв'язків між видами діяльності та видами занять, проведення спеціальних ігор-занять в єдиному розвивальному сюжеті, спільну роботу дошкільного закладу й сім'ї та інше.

Наступним кроком у створенні методичного забезпечення вважаємо дослідження 80–90-х років ХХ ст. Н. Бойченко, Г. Григоренко, К. Коваленко, К. Щербакової; І. Школьної, В. Захарченко, Н. Михайленко, у яких було розвинуто ідеї Л. Артемової щодо керівництва дитячою грою. Ще один напрям у створенні методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку представлено у 80-х роках ХХ ст. в працях О. Тимофєєвої, Д. Хухлаєвої, І. Потехіна, Т. Осокіна, Г. Лескова, Л. Михайлова, які розкривали методику проведення рухливих ігор, а також визначили їх роль та місце у процесі виховання дітей дошкільного віку.

Таким чином, зазначене вище дає підстави стверджувати, що на становлення методичного забезпечення гри у суспільному дошкільному вихованні впродовж 60-х та 80-х років ХХ ст. безпосередньо вплинули педагогічні дослідження гри (ігрової діяльності),

які обґрунтовують педагогічне значення гри, її класифікацію та у яких розкрито питання методичного керівництва творчою грою й іграми за правилами.

Враховуючи важливий педагогічний доробок досліджень ігрової діяльності, науковці, починаючи з 1990-х років і до сьогодні (О. Богиніч, Н. Гавриш, Г. Григоренко, Н. Захарова, Н. Кудикіна, О. Тельчарова, А. Сазонова, К. Щербакова та ін.), досліджують проблему формування суспільної спрямованості дитини дошкільного віку у грі, розвиток моральних стосунків у творчих іграх та фізичний розвиток у іграх з правилами тощо. За твердженнями науковців, гра містить більші можливості щодо формування особистості дошкільника, ніж будь-яка інша діяльність, оскільки мотиви її мають велику спонукальну силу і дітям зрозуміле співвідношення мотиву та мети гри.

Подальший доробок розвитку методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку вбачаємо у низці досліджень Н. Кудикіної, Н. Захарової, Н. Луцан, Г. Григоренко, А. Сазонова, Н. Гавриш у яких фрагментарно висвітлено певні проблеми ігрової діяльності.

За дослідженнями Н. Кудикіної, структурна модель педагогічного керівництва ігровою діяльністю побудована як системно впорядкована сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних компонентів (мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуально-операційний, контрольний-оцінний і результативний). Усі компоненти гри взаємопов'язані, сутнісні зміни складових ігрової діяльності зумовлюють її перетворення в діяльність продуктивного характеру (наприклад, у трудову, навчальну). У структуру гри як діяльності органічно входять цілепокладання, планування, реалізація мети, а також аналіз результатів, у яких дитина повністю реалізує себе як суб'єкт діяльності. Мотивація ігрової діяльності забезпечується її добровільністю, можливостями вибору й елементами змагальності, задоволення потреби в самоствердженні та самореалізації. Структурні компоненти конкретних дитячих ігор мають різне змістове наповнення, що дало підставу науковцю для їх класифікації. Відповідно до цієї закономірності ігри поділяють на дві системоутворювальні групи: творчі ігри та ігри за готовими правилами [6].

Узагальнюючи результати аналізу наукових здобутків у досліджуваних хронологічних межах, маємо підстави стверджувати, що проблеми значимості ігор, їх місця та ролі у життєдіяльності дітей дошкільного віку, в першу чергу, набули пріоритетності у психоло-

гічних дослідженнях. Ці дослідження слугували базисною основою для наукових пошуків у галузі педагогіки. Представники цієї когорти досліджували ігрову діяльність як ефективний засіб навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку, як спосіб досягнення мети навчально-виховного процесу шляхом цілеспрямованого застосування системи педагогічних прийомів з врахуванням особливостей конкретної гри та спрямованих на взаємодію в системі педагог-дитина через задоволення актуальних потреб дитини і реалізацію її особистісного потенціалу.

Проаналізувавши підходи українських учених до тлумачення базових понять дослідження («ігрова діяльність», «програма», «методичне забезпечення»), розглядаємо, що «програмово-методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку» відображає розвиток змісту програми з ігрової діяльності й акумулює дані результатів наукових здобутків психологів та педагогів, які виступають основою для створення навчально-методичних видань фахової спрямованості, які забезпечують оптимальну реалізацію програми навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Визначимося з авторським розумінням сутності феномена «програмово-методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку». На наш погляд, програмово-методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку – це взаємозалежне утворення системного характеру, що відображає зміст програми з ігрової діяльності, і є підґрунтям для створення навчально-методичних видань фахової спрямованості, узагальнення та поширення передового досвіду, що забезпечує організацію ігрової діяльності дітей дошкільного віку в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів (див. рис. 1.1.1).

На рис. 1.1.1. визначено структурні компоненти програмово-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку, як-от: програма розвитку навчання і виховання дітей дошкільного віку (мета, зміст, завдання з ігрової діяльності дітей дошкільного віку) та методичне забезпечення, складовою якого є такі навчально-методичні видання фахової спрямованості: навчальні, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації (методичні вказівки), фахові журнали та нормативні бюлетені; узагальнення передового досвіду з організації ігрової діяльності.

Ми свідомі того, що це визначення не претендує на вичерпність та універсальність.

Рис. 1.1.1. Структурні компоненти «програмово-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку».

Отже, обгрунтовані теоретичні засади дослідження програмово-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку дозволяють сформулювати визначення складової феномена «програмово-методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку». Це – взаємозалежне утворення системного характеру, що відображає зміст програми з ігрової діяльності, який виступає основою для створення основних видів видань, узагальнення та поширення передового досвіду, що забезпечують організацію ігрової діяльності дітей дошкільного віку в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу.

Визначено структурні компоненти програмово-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку, як-от: програма навчання і виховання дітей дошкільного віку (мета, зміст, завдання з ігрової діяльності дітей дошкільного віку) та методичне забезпечення, складовою якого є видання: навчальні, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації (методичні вказівки), фахові журнали та нормативні бюлетені; узагальнення передового досвіду з організації ігрової діяльності.

ЛИТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : схвал. рішенням колегії М-ва освіти і науки, молоді та спорту України 04.05.2012 р. № 5/2-2 // Інформ. зб. та коментарі М-ва освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012. – № 13/15. – С. 43–64.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / голов. ред. С. Головка / Семен Устимович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
3. Дошкольное образование : словарь терминов / сост. Н. Виноградова [и др.]. – М. : Айрис-пресс, 2005. – 400 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головн. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Карпенко Л.А. Краткий психологический словарь / Людмила Андреевна Карпенко ; под ред. А.В. Петровского, М.П. Ярошевского. – Ростов-на Дону : Феникс, 1998. – 512 с.
6. Кудикіна Н.В. Теоретичні засади педагогічного керівництва ігровою діяльністю молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Надія Василівна Кудикіна ; Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б.Д. Грінченка. – К., 2004. – 404 с.
7. Новий тлумачний словник української мови: у 3 т. – Т. 3 : П–Я / уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. – К. : Аконт, 2006. – 862 с. – (Серія «Нові словники»).
8. Про дошкільну освіту : Закон України : за станом на 25 листоп. 2005 р. / Верховна Рада України. – К. : Парламент. вид-во, 2005. – 32 с.
9. Степанова Т.М. Трансформації змісту передшкільної освіти в історії розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки (кінець ХІХ – ХХ століття) : [монографія] / Тетяна Михайлівна Степанова. – К. : ВД «Слово», 2011. – 424 с.
10. Щодо порядку розроблення програм для дошкільних навчальних закладів : лист МОН України від 27.05.2010 № 1/9-369 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua, www.iitzo.gov.ua. – Назва з екрана. алфавіт.

REFERENCES

1. The basic component of preschool education in Ukraine: approved by the Ministry of Education, Youth and Sports of Ukraine 04.05.2012 g. № 5 / 2-2 // Inform. coll. and comments of Ministry of Education, Youth and Sports of Ukraine. - 2012. - № 13/15. - P. 43-64.
2. Goncharenko S.U. Ukrainian Pedagogical dictionary / Ed. S. Golovko / Semen UstymovychGoncharenko. - Kyiv: Lybid, 1997. - 374 p.
3. Preschool Education: dictionary of terms / comp. N. Vinogradov [et al.]. - Moscow: Ayrys-Press, 2005. - 400 p.
4. Encyclopedia of Education / Acad. ped. Science of Ukraine; Head. Ed. V. G. Kremen. - K.: Inter Yurinkom, 2008. - 1040 p.
5. Karpenko LA Brief psychological dictionary / Lyudmila Andreevna Karpenko, ed. AV Petrovski, MP Yaroshevsky. - Rostov-on-Don: Phoenix, 1998. - 512 p.
6. Kudykina NV Theoretical basis of pedagogical guidance gaming activities primary school children in extracurricular educational process: Dis. ... Dr. ped. Sciences: 13.00.01 / Hope V. Kudykina; Kiev. Gore. ped. University of them. BD Grinchenko. - K., 2004. - 404 p.
7. New Dictionary of the Ukrainian Language: 3 t. - Vol 3: P-I / way. VV Yaremenko AN Slipushko. - K.: aconite, 2006. - 862 p. - (Series "New dictionaries").
8. "About Preschool Education": Law of Ukraine: as of Nov. 25. 2005 / Parliament of Ukraine. - K: Parliament. publishing house, 2005. - 32 p.
9. Stepanova T.N. Transformation of preschool education content of education in the history of the national preschool education (end of XIX - XX centuries): [monograph] / Tatyana Stepanova. - K., W.A "Word", 2011. - 424 p.
10. On the order of development programs for pre-schools: a letter of Ukraine from 27.05.2010 № 1 / 9-369 [electronic resource]. - Access: www.iitzo.gov.ua. - Title from the screen.

The concept of the phenomenon "program and methodological ensuring of preschool children's play activity" S.O. Dovbnia

Abstract. This article grounded and is built on the basis of general scientific, pedagogical, theoretical foundations, together appropriate research methods and conceptual research and terminology defining the essence of the phenomenon of "program and methodological ensuring of preschool children's play activity".

Theoretical background study on "program and methodological ensuring of preschool children's play activity" are: a system of conceptual provisions of the methodology of modern science teaching (J. Bech, Vahovskyy L., V. Kremen, S. Maksimenko V. Ognevyuk, O. Savchenko, etc.) of general approaches to research in preschools (H.Byelyenka A. Bogush, A. Kononko, Ponimanska T. et al.); definition of the phenomenon of "curriculum and methodological support of play" with regard to scientific achievements of local psychologists (L. Vygotsky, AN Leontiev, O. Zaporozhets, G. Lublin, D.Yelkonina), teachers (D. Mendzherytzkoyi, R. Zhukovska L. Artemov, NV Kudykinoyi) and content analysis results methodical game of preschool children.

Systematic and comprehensive analysis of the problem of curriculum and methodological support of play of preschool children in selected during the second half of the XX - XXI century., Made it possible to clarify the key concept of "playing activity", "application", "methodological support". Ihrovudiyalnist see as kind of activity of preschool children, which is the main content of life and is the lead activities closely related to further education and work.

The program describes as a normative document, which defines the content of training, education and development of children of preschool age the corresponding sections. Supportive disclose as part of pre-school education, serving as the basis for implementing the content of training, education and development of children and related to the choice of meaningful teacher various forms of educational process in preschool education.

Theoretical bases of research "program and methodological ensuring of preschool children's play activity" are distinguished and it made the possibility to formulate the definition part of the phenomenon of "curriculum and methodological support of play of preschool children." This - the interconnected nature of the education system that reflects the content of the program of the play, which acts as a basis for creating the main types of publications, synthesis and dissemination of best practices that ensure the organization of play of preschool children in the educational process in kindergarten.

The structural components of the curriculum and program and methodological ensuring of preschool children's play activity are as follows: a program of training and education preschoolers (purpose, meaning, the task of game activity of preschool children) and methodological support, part of which is the publication: educational, teaching manuals, guidelines (guidelines), professional and regulatory ballots; generalization of excellence for the organization of play.

The implementation in practice of pre-school institutions aforementioned components of program and methodological ensuring of preschool children's play activity ensures the formation of personal gaming competence child of preschool age, is its ability to organize different types of games (creative and play by the rules, etc.) according to their structure (imaginary game situation, role playing, game rules); implement their game plans; comply partnership and role-playing behaviors, norms and etiquette of communication in the game and so on.

Keywords: play activity, program and methodological ensuring of preschool children's play activity.

Сущность феномена «программно-методическое обеспечение игровой деятельности детей дошкольного возраста»

С.О. Довбня

Аннотация. В данной статье на основе общенаучных, педагогических, теоретических засад, совокупности соответствующих исследовательских методов обосновано определение сущности феномена «программно-методическое обеспечение игровой деятельности детей дошкольного возраста».

Теоретическими основами исследования проблемы программно-методического обеспечения игровой деятельности детей дошкольного возраста являются: система концептуальных положений методологии современной педагогической науки (И. Бех, Л. Ваховский, В. Кремень, С. Максименко, В. Огневьюк, А. Савченко и др.), общепедагогических подходов к организации научных исследований в дошкольном образовании (Г.Беленька, А. Богуш, А. Кононко, Т. Пониманьска и др.); определение сущности феномена «программно-методическое обеспечение игровой деятельности» с учетом научных достижений отечественных психологов (Л. Выготского, А. Леонтьева, А. Запорожца, Г. Люблинской, Д.Ельконина), педагогов (Д. Менджеричкой, Р. Жуковской, Л. Артемовой, Н.Кудикиной) и результатов анализа методического наполнения игровой деятельности детей дошкольного возраста.

Системный и комплексный анализ исследования проблемы программно-методического обеспечения игровой деятельности детей дошкольного возраста в избранных периодах вторая половина XX - начала XXI в., позволил уточнить ключевые понятия «игровая деятельность», «программа», «методическое обеспечение».

«Игровую деятельность» рассматриваем как разновидность активной деятельности детей дошкольного возраста, что составляет основное содержание их жизни и является ведущей деятельностью, тесно связанной с последующим обучением.

«Программу» характеризуем как нормативный документ, в котором определены содержание обучения, воспитания и развития детей дошкольного возраста по соответствующим разделам.

«Методическое обеспечение» раскрываем как составляющую дошкольного образования, что выступает основой для реализации содержания обучения, воспитания и развития детей и связанной с осмысленным выбором педагога различных форм организации учебно-воспитательного процесса в дошкольном учебном заведении.

Выявленные теоретические основы исследования программно-методического обеспечения игровой деятельности детей дошкольного возраста позволяют сформулировать определение составляющей феномена «программно-методическое обеспечение игровой деятельности детей дошкольного возраста». Это - взаимосвязанное образование системного характера, отражающее содержание программы по игровой деятельности, что выступает основой для создания основных видов изданий, обобщение и распространение передового опыта, обеспечивающее организацию игровой деятельности детей дошкольного возраста в учебно-воспитательном процессе дошкольного учебного заведения.

Определены структурные компоненты программно-методического обеспечения игровой деятельности детей дошкольного возраста, а именно: программа обучения и воспитания детей дошкольного возраста (цель, содержание, задачи по игровой деятельности детей дошкольного возраста) и методическое обеспечение, составной частью которого является издание: учебные, учебно-методические пособия, методические рекомендации (методические указания), профессиональные журналы и нормативные бюллетени; обобщение передового опыта по организации игровой деятельности.

Выявлено, что внедрение в практику дошкольных учебных заведений указанных компонентов программно-методического обеспечения игровой деятельности детей дошкольного возраста обеспечивает формирование личностной игровой компетентности ребенка дошкольного возраста, способности его организовывать различные виды игр (творческие и игры по правилам и т.д.) в соответствии с их структурой (воображаемая игровая ситуация, игровая роль, игровые правила) реализовывать собственные игровые замыслы; придерживаться игрового партнерства и ролевых способов поведения, норм и этикета общения в процессе игры и тому подобное.

Ключевые слова: игровая деятельность, программа обучения и воспитания детей дошкольного возраста, методическое обеспечение.